

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

Kamu-BİB

e-DEVLET :

**TÜRKİYEDEKİ GELİŞMELER
ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**

2002

TBD Kamu-BİB

e-Devlet : Türkiye’deki Gelişmeler

Özet:

Bu rapor, e-Devlete geçiş süreci içerisindeki Türkiye’nin mevcut durumunu, gelişme trendini ve TBD Kamu-BİB çalışma gruplarının yapacakları çalışmaları yönlendirecek bilgileri içermektedir.

Hedef Kitle:

Bu rapor, TBD Kamu-BİB IV.Verimlilik toplantısında çalışma gruplarında ve BİM çatısı altında görev yapan kişilere yönelik olarak hazırlanmıştır.

Grup Üyeleri:

Semih IŞIKSAL
İlyas Yılmaz YILDIZ
Haluk ZONTUL
Figen APAYDIN
Sıla ÜNAY
Ali GÜRER

Belge No: TBD/KamuBIB/ÇG12/2002-02

Tarihi: 06 Mayıs 2002

Durumu: Son Raporu

İÇİNDEKİLER

1. 1. Amaç ve Kapsam

2. 2. Çalışma Modeli, Yöntemi ve İçeriği
3. 3. e-Devlet Tanımı ve Genel Değerlendirme
4. 4. e-Devlet'ten Toplumun Beklentileri
5. 5. e-Avrupa+ Kriterleri
6. 6. Türkiye'de Bilgi Üretim Fonksiyonlarına göre Kurumların ve Projelerin Sınıflandırılması
7. 7. Türkiye'de Mevcut Durum Tespiti ve Sonuçları
8. 8. Bulgular ve Göstergeler
9. 9. Sonuç ve Öneriler

1. 1. Amaç ve Kapsam

Çağımızda Bilgi Toplumu olamayan ülkelerin Global dünya'da yer bulamayacakları aşikardır. e-Devlet kavramı Bilgi Toplumu olma yolunda önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizdeki kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayan bu çalışmanın amaçları aşağıdaki şekilde özetlenmektedir:

- • Başlıca e-Devlet Projeleri Envanterinin Çıkarılması ve bilgi teknolojilerindeki gelişimlerin gözlemlenmesi
- • e-Devlete Geçişteki Eksiklikler
- • Kesişen Kamu Projelerinin incelenmesi
- • Yetişmiş ve ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının tespiti
- • Teknik ve teknolojik altyapı durumu
- • Finansal durum ve finansal ihtiyaç tespiti

Bu kapsamda yürütülen projelerin ve bilgi teknolojileri bazındaki gelişimlerin değerlendirilmesi ve e-Devlet gereksinimlerinin belirlenmesi öngörülmektedir.

2. 2. Çalışma Modeli, Yöntemi ve İçeriği

Bu çalışmada planlanan ve geçmiş dönemlerde yapılan bilgi ve internet teknolojilerine yönelik gelişmelerle birlikte, e-devlete yönelik yapılan başlıca projelerin değerlendirilmesi çalışma yöntemi olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın içeriği aşağıda belirtilen başlıklar altında ele alınmaktadır:

- • Başlıca e-Devlet Projelerinin ve Bilgi Teknolojilerinin gelişimi
- • Bütçe olanakları ve finans kaynakları
- • İnsan kaynakları
- • Projelerdeki beklentiler ve ihtiyaçlar
- • Proje getirileri ve katma değeri

3. 3. E-Devlet Tanımı ve Genel Değerlendirme

e-Devlet bir çok kişi ve kuruluş tarafından çeşitli tanımlar altında ifade edilmiştir. Bu çalışmada kavramı en iyi anlatan bir iki tanımlama verilmektedir.

e-Devlet, vatandaşların, kamu ve özel tüzel kişilerin bilgi teknolojileri kullanarak kamu hizmetlerine ulaşmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlayan uygulamalar bütünüdür.

e-Devlet, vatandaşların bilgiye ulaşması, kamu hizmetlerini kullanabilmesi, tercih ve taleplerini devlet kurumlarına etkileşimli olarak ulaştırabilmesi için devletin internet ve bilgi teknolojilerini kullanmasıdır.

Bu tanımlar çerçevesinde e-devlete giden yolda üç yaklaşım (Oktay Özger, 2001) öngörülmektedir:

- Kamu kuruluşlarının bilgilendirme amaçlı uygulamaları,
- Etkileşimli e-devlet uygulamaları,
- Kamu kuruluşları arasında işbirliği ile oluşturulan (portal) hizmet odaklı e-devlet uygulamaları

e-devlet profili içerisinde ilişkiler:

- Devlet<-> Vatandaş; kamu kurum ve kuruluşlarının vatandaşlarıyla ilişkileri
- Devlet<-> Devlet; Kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında ilişkiler
- Devlet<-> Özel ; Kamu kurum ve kuruluşlarının şirketlerle ilişkileri

e-Devletin Faydaları:

- Kamu hizmetlerinin kent-kır, sosyal tabaka, eğitim ve gelir düzeyi farklılıklarının ötesinde vatandaşlara eşit ve etkin olarak ulaştırılması
- Devlet ile vatandaş arasındaki ilişkilerin yakınlaşması ve iletişimin etkileşimli hale gelmesi
- Kamusal bilgiye erişimin ve kamu hizmetlerinin online ortama aktarılarak bürokrasinin azaltılması
- Kamu kurumlarının etkinleştirilmesi ve bu sayede kamu harcamalarında tasarruf sağlanması
- Bilgi toplumunun ülke sathında yaygınlaşması
- Bilgisayarlaşma ve bilgisayar okuryazarlığının tüm yaş, meslek ve cinsiyet grupları arasında yaygınlaşması
- Bilgi toplumunun altyapısının oluşturulmasıyla iş dünyasının küresel ekonomide daha iyi rekabet edebilmesine yardımcı olacak ortamın sağlanması
- İş dünyasının her alanında bilginin katma değer olarak kullanılmasının kolaylaşması
- İnternet teknolojileri aracılığıyla vatandaşların kamu yönetimine katılımını ifade eden e-demokrasinin yaygınlaşması
- Ülke insanının yaşam kalitesinin yükseltilmesi

Dijital guru Adrian Slywotzsky (Capital, Temmuz, 2001) dijitalleşmenin ve bunun bilinçli olarak yapılmasının devlete ve şirketlere getireceği yararları ise şöyle sıralıyor:

- • İş ile karar alma temeli tahmin etmekten bilmeye kayıyor.
- • Vatandaşlara ve müşterilere sunulan değer fazla veya az gelmekten kurtuluyor ve mükemmel orana denk geliyor.
- • Şirket içi bilgi akışında zaman farkları ortadan kalkıyor. Her şey anında ve "gerçek zamanda" yerine ulaşıyor.
- • Vatandaşa veya müşteriye hizmet modeliniz tedarikçiye bağlı bir model olmaktan kurtulup vatandaşa self-servis'e dönüşüyor.
- • Çalışanlarınızın zamanı katma değeri düşük olmaktan kurtulup becerilerini maksimum değerlendirebildikleri sürelerle dönüşüyor.
- • Üretkenlik büyüme hızınız yüzde 10'luk artışlardan, 10 kat artışlara çıkıyor.
- • Organizasyonunuzun yapısı ayrı ayrı parçaların bir koleksiyonundan bilgi, düşünce ve çözümlerin paylaşıldığı entegre bir sisteme dönüşüyor.

Türkiye'de e-Devlet konusunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi Bilgi Teknolojileri konusunda önde gelen bazı kişi veya kuruluşlar tarafından çeşitli dönemlerde yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda özetlenmektedir:

"Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere baktığınızda, hepsinin de bilgi iletişimi ve paylaşımı konusunda bir stratejisi var. Bu strateji iki adımla yapılıyor. Birincisi, iç adım. İkincisi, dış adım. İç; Kamunun daha verimli ve şeffaf çalışması için neler yapılması gerekli, onu belirleme amaçlı. Yani iletişim ve bilgi teknolojilerinde nasıl bir strateji belirleyelim ki devlet, tüm kurumlarıyla, ekonominin tüm boyutlarıyla yeni iş yapma modeline ayak uydurabilsin. Bizim şu andaki zaafiyetimiz kamu ve devlet tarafından yönlendirilen tam anlamıyla gerçek bir strateji ve bu stratejinin uygulanmasıyla ilgili karar mekanizmasının var olmamasıdır. Türkiye'de kamudaki dijitalleşme kamu kurumlarının kendi ihtiyaçlarını çözmek üzere yaptıkları iç çalışmalarla kısıtlı kalıyor. Yani kamu kurumlarının tümüne düşen bir politika yok. Çözüme yönelik bir plan ve strateji belirlenmeli ve adım adım gidilmelidir" (Bülent Gönç, Temmuz, 2001).

"Türkiye'de işin gereklerine göre karar verilmiyor. Genelde magazin gereklerine göre kararlar alınıyor. Özellikle bilgi işlem firmalarının yarattığı söylentilere göre yatırım yapılıyor. Kurumlarda bilgi işlem stratejik öneme haiz bir fonksiyon olarak değil, mecburen oluşturdukları bir birim, yani bir maliyet merkezi olarak görülüyor. Burayı işle bütünleştirmesi gereken bir birim olarak da görmüyorlar. Alınan ürünlerin sana faydası ne? Kuruma ve iş süreçlerine faydası ne? Bu konu çok iyi düşünülüyor. Türkiye'deki kurum ve şirketlerdeki önemli eksiklerden birisi olarak ortaya çıkıyor" (Ahmet Araşan, Temmuz, 2001).

Bu değerlendirmeler ışığında genel olarak kurum ve şirketler bünyesinde arge faaliyetlerinin yetersizliği bilgi teknolojileri konusunda yanlış yatırımlar yapılmasına yol açmaktadır.

4. 4. e-Devlet'ten Toplumun Beklentileri

Tübitak Bilgi Teknolojileri ve Elektronik Araştırma Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen "Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması – 2000" Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından iki aşamalı, katmanlı blok örnekleme yöntemiyle hane temelinde çekilen 6000 hanelik örnekleme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada talep, beklentiler ve tercih öncelikleri gibi bilgi teknolojilerinden toplumun beklentileri de ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. (Tübitak-Bilten, Ocak, 2001)

Soruların uygulandığı bilgi işlem teknolojileri aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

- • Sabit telefon
- • Cep telefonu
- • Bilgisayar
- • Televizyon
- • Sayısal televizyon ve kablo televizyon
- • İnternet
- • Diğer teknolojiler (faks, video, CD-çalar, DVD)

Bu çalışmada e-Devlete geçişte önceliğe sahip olan sabit telefon, cep telefonu, bilgisayar ve internet hizmetlerindeki beklentiler incelenmektedir.

Sabit Telefon Hizmeti:

- Araştırmanın temsil ettiği hanelerin %86.9'u telefon hizmetine sahiptir. 1997 yılındaki hanelerin %81.8'inde telefon var iken, 3 yıl içerisinde bu oran %5.1 artmıştır.
- Telefon hizmetiyle ilgili yaşanan sorunların başında ise hizmetin pahalı olması gelmektedir. Hizmetin teknik kalitesinden yakınanların oranı ise %8.5'tir.
- Kullanıcıların %89'u telefon hizmetlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. %54.4'lük bir grup ise, hizmetten çok memnun olduğunu belirtmiştir.

Cep Telefonu ve Hizmeti Sahipliği:

- Türkiye'deki hanelerin %50.2'sinin cep telefonu hizmetine erişebildiğini ortaya koymuştur. Bu hanelerin %17.8'indeyse iki veya daha fazla cep telefonu olduğu saptanmıştır. Elde edilen veri, cep telefonu sahipliğinin üç yılda 5 kat artmış olduğunu göstermiştir.
- Araştırmada erkelerin cep telefonlarını daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bilgisayar:

- Bilgisayar sahipliğine bağlı olmadan, bilgisayar kullanım oranı %17.1 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de hanelerde bilgisayar sahiplik oranı %12.3 olarak ifade edilmiştir. Hanelerdeki bilgisayar sahiplik oranının 1997 yılında yapılan araştırmada %6.5 olduğu göz önüne alındığında, 3 yıl içerisinde bilgisayar sahiplik oranının yaklaşık olarak 2 kat arttığı görülmüştür. Ancak bölgelere ve gelir dağılımlarına göre dağılımda önemli farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir.
- Bilgisayarı olmayanların %58.3'ü pahalı olduğu için bilgisayar alamadıklarını, %36.2'si ihtiyaç duymadıkları için almadıklarını, %2.8'i de şyerinde bilgisayar olduğu için bilgisayara gerek duymadıklarını belirtmişlerdir.
- Bilgisayar kullanım amaçlarının başında internet ve e-posta servislerinin kullanımı gelmektedir. Bilgisayarı olan hanelerin %37'si bilgisayarlarını öncelikli olarak internet erişimi için kullanmaktadır. İkinci sırada, iş yerinde yarım kalan işlerin tamamlanması (%20.4) ve oyun oynanması (%20) gelmektedir. Okul ödevlerinin yapılması amacıyla bilgisayar kullanım oranı %13.3'dür.

İnternet:

- Evinde bilgisayar olan hanelerin %84.5'i internet konusunda bilgileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu hanelerin %15'i internetin ismini duyduğunu ancak bilgisinin olmadığını, %0.4'lük kesim ise daha önceden internet sözcüğünü hiç duymadıklarını belirtmişlerdir.
- Evde internet bağlantısı olanların oranı %7 olarak belirlenmiştir. Hanelerdeki bilgisayar sahipliği oranının %12.3 olduğu göz önüne alındığında, hanelerdeki bilgisayarların yarsının internete bağlı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Üç yıl içerisinde hanelerdeki bilgisayar sahipliği iki katına yükselirken, internete bağlanma oranında nerdeyse altı kat bir artış olduğu görülmüştür. Burada da sahiplik gelir seviyelerine ve bölgelere göre değişim göstermiştir.
- Kullanıcıların %51'i internet bağlantısından kısmen memnun olduklarını, %31'i çok memnun olduklarını belirtmişlerdir. İnternet bağlantısından memnun olmayanların oranı ise %18'dir.
- Kullanıcıların %23'ü internet bağlantılarını e-posta kullanmak amacıyla, %22.3'ü merak ettiği konularda bilgi edinmek için, %16.5'i ise arkadaşlarıyla "chat" yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

5. 5. e-Avrupa+ Kriterleri

Avrupa'da bilgi toplumunun oluşturulması için ortak girişim olan Avrupa+ eylem planında Elektronik Devlet olarak kamu hizmetlerine elektronik erişim hedeflenmiştir.

Eylem Planı raporunda e-devletin, internet kullanımı aracılığıyla resmi kurumların vatandaşlara ve iş dünyasına yaklaşmasını sağlayacağı ve elektronik kamu yönetimi, temel çevrimiçi kamu hizmetlerine erişim ve kullanımı teşvik ederek, aday ülkelerde bilgi tabanlı ekonomiye geçişin hızlandırılmasına önemli katkı sağlayabileceği belirtilmiştir. Dahası, e-devlet, kamu sektörü organizasyonunun dönüşümüne katkıda bulunma yoluyla, kamu hizmetlerini iyileştirebilir, hızlandırabilir, bunları daha kolay erişilebilir ve isteklere yanıt verebilir hale getirebileceği öngörülmüştür (e-Avrupa+, Eylem Planı, 2001).

Kamu hizmetlerine elektronik erişim için öngörülen ana eylem adımları aşağıdaki başlıklar altında belirtilmiştir:

Eylem	Aktörler	Hedef Tarih
Yasal, idari,Kültürel,çevresel ve trafik bilgileri dahil olmak üzere çevrimiçi temel kamu verileri	Aday ülkeler, özel sektör	2002 sonu
Aday ülkelerin temel kamu hizmetlerine genel elektronik erişim sağlaması	Aday ülkeler	2003 ortası
İşletmeler için basit çevrimiçi idari prosedürler, örnek. Şirket kurmak için hızlı bürokratik işlemler.	Aday ülkeler, Avrupa komisyonu	2002 sonu
Kamu sektöründe açık kaynak kodlu yazılım kullanımının desteklenmesi ve Avrupa çapında deneyim paylaşımı yoluyla e-devlette başarılı uygulamalar kullanmak	Aday ilkeler	2002 sonu
Kamu sektöründe elektronik imza kullanımını desteklemek	Aday ülkeler	2002 sonu
Kamuda e-alımlar için bir e pazar kurmak	Aday ülkeler	2003 sonu
Müzeler,kütüphaneler, topluluk merkezleri gibi kamu mekanlarında internet erişim terminallerinin bulunması	Aday ülkeler, özel sektör	2002 sonu

Bu çerçevede alınabilecek ilgili göstergeler olarak aşağıdaki üç kalem belirtilmiştir:

- • Çevrimiçi kullanılabilen temel kamu hizmetleri yüzdesi
- • Bilgi/form doldurmak için devletin çevrimiçi hizmetlerinin kamuoyu tarafından kullanımı
- • Çevrimiçi gerçekleştirilen kamu alımlarının yüzdesi

Belirtilen eylemler bazında Türkiye'de önemli adımlar atılmış durumdadır. Hedeflere hızlı bir şekilde ulaşabilmek için sistem ve teknoloji entegrasyonu ile bilgi ve nitelikli işgücü kombinasyonunun ivedilikle oluşturulması gerekmektedir.

Aday ülkeler tarafından hazırlanan eylem planı ile Türkiye'deki çalışmaları değerlendirirsek; personel ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi, daha hızlı ve ucuz internet erişimi, güvenli ağlar ve akıllı kartlar, gelecek neslin bilgi çağına hazırlanması, bilgi tabanlı yapıya uygun işgücü, her kurumun internet

üzerinden bilgi paylaşımı, elektronik imza, çevrimiçi sağlık, çevrimiçi eğitim, çevrimiçi sosyal güvenlik, elektronik kayıt sistemleri ve bilgi tabanlı ekonomiye herkesin katılımı gibi konularda hızlı ve sistemli adımların atılması küreselleşen dünyada Türkiye'yi önemli bir konuma getireceği açıktır.

e-Avrupa Yolunda Çevrimiçi Kamu Hizmetleri

e-Avrupa çerçevesinde üye devletlerce 2003 yılına kadar internet üzerinden sunulması öngörülen kamu hizmetleri (gov.tr, IBM, 2001) aşağıdaki kalemler altında toplanmıştır:

Vatandaşa Yönelik Hizmetler

1. Gelir Vergisi Bildirimi, tahakkuku ve ödenmesi
2. Kamusal iş bulma kurumları aracılığıyla iş arama
3. Sosyal güvenlik işlemleri (işsizlik yardımları/çocuk yardımları/tıbbi yardımlar/burslar)
4. Pasaport ve ehliyet gibi kişisel bilgilere ilişkin başvurular
5. Araç kayıtları için başvurular
6. İnşaat izinleri için başvurular
7. Güvelik güçlerine (polise) başvuru (örneğin, hırsızlık vakalarında)
8. Kamuya açık kütüphanelere erişim
9. Doğum ve evlilik belgelerinin alınması için başvurular
10. Yüksek öğrenim kurumlarına kayıt başvuruları
11. Adres değişikliklerinin bildirilmesi
12. Sağlıkla ilgili hizmetler

Kurum, kuruluş ve Firmalara yönelik Hizmetler

1. Çalışanlara ilişkin sosyal katkı paylarının ödenmesi
2. Kurum vergisinin bildirimi ve tahakkuku
3. Katma değer vergisi'nin (KDV) bildirimi ve tahakkuku
4. Yeni şirket kaydı için başvuru
5. İstatistik toplayan kurumlara bildirim
6. Mal bildirimi
7. Çevresel izinler için başvuru
8. Kamu ihaleleri

Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde e-Avrupa Hedeflerinin Gerçekleştirilmesi için Uygulanan Yöntemler:

2000 yılı

- Daha ucuz ve hızlı internet erişimi
- Rekabetin artırılması
- Az gelişmiş bölgelerde bilgi altyapısı ve projelerinin geliştirilmesi amacıyla kamu finansman kurumlarının kullanılması
- Bilgi tabanlı ekonomide işgücü
- E-Ticaretin hızlandırılması
- E-Ticaret düzenlemelerinde esnekliğin artırılması
- Küresel ağlar için Avrupa Sayısal içeriği
- Üye devletlerde sayısallaştırma programının koordinasyonu için oluşturulacak birimler
- Akıllı ulaşım sistemleri
- Kablosuz iletişim konusundaki çalışmalar

2001 yılı Hedefleri

- Daha ucuz ve hızlı internet erişimi

- Telsiz Multimedya sistemleri için frekans dağılımı
- Araştırmacılar ve öğrenciler için daha hızlı internet erişimi
- Güvenli ağlar ve akıllı kartlar
- Avrupa geçişinin sayısal çağa hazırlanması
- Bilgi tabanlı ekonomide işgücü
- Bilgi tabanlı ekonomiye herkesin katılımı
- Kamu internet sayfalarının oluşturulması çalışmaları
- E-Ticaretin hızlandırılması
- Kamu sektöründe elektronik imza kullanımı
- Çevrimiçi sağlık

6. 6. Türkiye’de Bilgi Üretim Fonksiyonlarına göre Kurumların ve Projelerin Sınıflandırılması

Kamu sektöründe bilginin kullanımına yönelik olmak üzere kurumlarınve bunların yürütmüş oldukları projelerin sınıflandırılması aşağıda verilmektedir.

A. A. Ulusal Bilgi Sistemi Temel Veri Kurumları

- – Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü
- – Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (DİE)
- – Devlet Personel Dairesi
- – Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- – Emniyet Genel Müdürlüğü
- – Genelkurmay Başkanlığı (İlgili Birimler)
- – Harita Genel Komutanlığı
- – İçişleri Bakanlığı (İlgili Birimler)
- – Jandarma Genel Komutanlığı
- – Karayolları Genel Müdürlüğü
- – Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA)
- – Maliye Bakanlığı (Milli Emlak Genel Müdürlüğü)
- – Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı (MİT)
- – Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- – Telekomünikasyon Üst Kurulu
- – Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı (TSE)
- – Ulaştırma Bakanlığı (İlgili Birimler)
- – Yüksek Seçim Kurulu (İlgili Birimler)

B. B. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Grubu

- – Anadolu Ajansı
- – Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
- – Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
- – Diyanet İşleri Başkanlığı
- – Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
- – Kültür Bakanlığı (İlgili Birimleri)
- – Milli Eğitim Bakanlığı (İlgili Birimler)
- – TRT Kurumu Genel Müdürlüğü
- – Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü
- – Yüksek Öğretimi Kurulu Başkanlığı

C. C. Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Grubu

- – Aile Araştırma Kurumu Genel Müdürlüğü
- – Bağ-Kur Genel Müdürlüğü
- – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (İlgili Birimler)
- – Türkiye İş Kurumu
- – Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü

- - Özürlüler İdaresi Başkanlığı
- - Sağlık Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - SHÇEK Genel Müdürlüğü
- - Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü
- - Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı teşvik Fonu
- - T.C Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü

D. D. Ekonomi ve Maliye Grubu

- - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (DİE)
- - Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
- - Dış Ticaret Müsteşarlığı
- - Gümrük Müsteşarlığı
- - Hazine Müsteşarlığı (İlgili Birimler)
- - İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)
- - Kamu Bankaları
- - Maliye Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Merkez Bankası (İlgili Birimler)
- - Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
- - Sermaye Piyasası Kurulu
- - Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı

E. E. İçişleri Grubu

- - Devlet Personel Dairesi
- - Emniyet Genel Müdürlüğü
- - İçişleri Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Jandarma Genel Komutanlığı
- - Milli istihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı (MIT)
- - Sahil Güvenlik Komutanlığı

F. F. Adalet Grubu

- - Adalet Bakanlığı (İlgili bir.)
- - Anayasa Mahkemesi (İlgili Birimler)
- - Cumhuriyet Başsavcılığı (İlgili Birimler)
- - Danıştay
- - Yargıtay
- - Yüksek Seçim Kurulu (İlgili)

G. G. Tarım Orman Köy İşleri ve Çevre Grubu

- - Çevre Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Koy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- - Orman Bakanlığı (İlgili Bilimler)
- - Orman Genel Müdürlüğü
- - Özel Çevre Koruma Genel Müdürlüğü
- - T. Ziraî Donatım Kurumu Genel Müdürlüğü
- - Tarım Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)
- - Tarım Reformu Genel Md.lüğü Tarım ve Kredi Koop. Merkez Birliği
- - Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO)

H. H. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar Bilgi ve Teknoloji Grubu

- - Boru Hatları ile Petrol Taşımacılığı A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (DİE)
- - Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü
- - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Etibank Genel Müdürlüğü
- - Küçük ve Orta Ölç. San. Geliş. Ve Destek. İd. Bşk. (KOSGEB)
- - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

- - Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Genci Müdürlüğü (MKE)
- - Milli Prodüktivite Merkezi
- - Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü
- - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - T.Ş Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Türk Patent Enstitüsü
- - Türk Standartları Enstitüsü
- - Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- - Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
- - Türkiye Demir-Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü
- - Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Türkiye Elektrik Üretim-İletim A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Türkiye Gübre Sanayii A.S. Genel Müdürlüğü
- - Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı

I. I. Bayındırlık İmar Ulaştırma Turizm Grubu

- - Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü
- - Bayındırlık Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Denizcilik Müsteşarlığı
- - Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü
- - Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- - İller Bankası Genel Müdürlüğü
- - Karayolları Genel Müdürlüğü
- - Maliye Bakanlığı (Milli Emlak Genel Müdürlüğü)
- - Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü
- - T. Gemi Sanayii A.S. Genel Müdürlüğü
- - Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- - Telsiz Genel Müdürlüğü
- - THY A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
- - Turizm Bakanlığı (İlgili Birimler)
- - Türk Telekom A.Ş. Genel Müdürlüğü
- - Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü
- - Ulaştırma Bakanlığı (İlgili Birimler)

J. J. Dışişleri/Tanıtım Grubu

- - Dışişleri Bakanlığı
- - Ekonomik, Kültürel, Eğitim ve Teknik İşbirliği Başkanlığı
- - Kültür
- - Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı
- - Tanıtma Fonu Kurulu
- - Turizm

K. K. Ulusal Bilgi Hizmetleri Grubu

- - Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (DİE)
- - Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
- - Milli Kütüphane
- - TBMM Kütüphanesi ve BİM
- - TÜBİTAK- ULAKBİM
- - Türk Patent Enstitüsü
- - Türk Standartları Enstitüsü

PROJELER:

TUENA, KAMU_NET ve Çeşitli Kaynaklarından Derlenen E-Devlet Kapsamında Bulunan Bazı Projeler

D: Bilginin işlenmesine yönelik e-Devlet Projesi

B: Bilginin erişimine yönelik e-Devlet Projesi

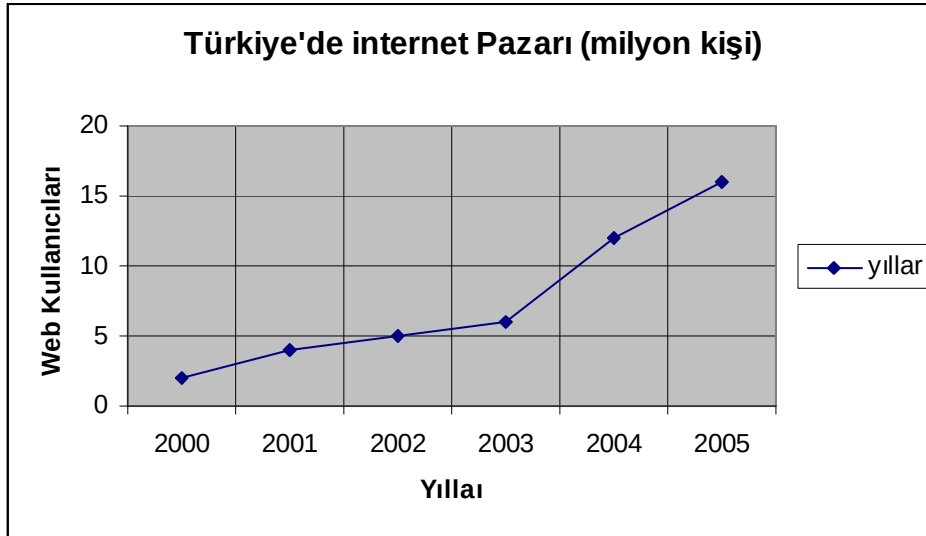
Tarım Bakanlığı	
MIS (Management Information System) Projesi	B
TAP (Tarımsal Araştırma Projesi)	B
TUYAP (Tarımsal Uygulama, Araştırma ve Yayım Projesi)	B
Milli Eğitim Bakanlığı	
MEB-NET (MEB Yönetim Bilgi Sistemi)	B
MEB-SİS (İLSİS, OKULSİS, PERSİS Projeleri)	D,B
BİLDEMER (Bilgisayar Destekli Meslek Rehberliği Projesi)	D
DÖNERSİS Projesi	
Etkileşimli Uzaktan Eğitim Kablo Yayıncılığı Uygulamaları Projesi	B
Açık Öğretim Lisesi Projesi	D,B
EMP (Eğitimde Modernizasyon Projesi)	B
Çalışma Bakanlığı	
SSK Projesi	D
Bağ-Kur Projesi	D
Orman Bakanlığı	
Coğrafi Bilgi Sistemleri Projesi	
Maliye Bakanlığı	
Maliye Bakanlığı Projesi	D
GELNET Projesi (Gelirler Projesi)	D
VEDOP (Vergi Dairesi Otomasyon)Projesi	D
Saymanlık Projesi	D
Emekli Sandığı Projesi	D
Hukuk Bilişim Sistemi Projesi	D
TAKBİS (Tapu Kadastro Bilişim Sistemi) Projesi	D
Milli Emlak Projesi	D
Dış Ticaret Müsteşarlığı	
İHRACAT-NET Projesi (Dış Ticaretin İzlenmesi)	
Hazine Müsteşarlığı	
HAZİNE-NET Projesi	
TÜBİTAK-BİLTEN	
ETSOP (Elektronik Ticaret Stratejik Odak Noktası Projesi)	B
Gümrük Müsteşarlığı	
BİLGE-EDİ Projesi	D

GİBOS Projesi	D
T.C. Merkez Bankası	
EFT-I Projesi	D
EFT-II Projesi	D
EMKT (Elektronik Menkul Kıymet Sistemi Projesi)	D
Ulusal Veri Tabanları Projesi	D
TOBB	
Borsalararası Bilgi Ağı Projesi	D
Odalararası Bilgi Ağı Projesi	D
İGEME	
GTP-NET Projesi (Küresel Ticaret Noktası Projesi)	B, D
Sağlık Bakanlığı	
TSİM Projesi	D
ÇKYM Projesi	D
HBS Projesi	D
İçişleri Bakanlığı	
İLEMOD Projesi (İl Envanterinin Modernizasyonu)	B
MERNİS Projesi	B,D
Emniyet Gn.Md.	
POL-NET 2000 Projesi	D
Mobil Bilgisayar Projesi	D
Adli Sicil Gn. Müd.	
Adli Sicil Projesi	D
Sanayi Bakanlığı	
Elektronik Ticaret Projesi	D
KOSBİLTOP (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Bilgi Toplama Projesi)	
KOSGEB	
KOBİ-NET	
Posta İşletmesi Gn. Md.	
Havale Çek Tahsilat Gişeciliği Projesi	B, D
OCR Projesi (Optik karakter Tanıma)	B
Elektronik Tartı ve Bilgisayar Projesi	B
İnternet Projesi	B, D
Karayolları Gn.Md.	
Yol Bilgi Ağı Projesi	B
Otomatik Geçiş Sistemi Projesi (OGS)	B
Trafik Yönetim Sistemi Projesi (TYS)	

Acil Haberleşme Sistemi Projesi	
Coğrafi Bilgi Sistemi Projesi	
TCDD Gn.Md.	
Rezervasyon ve OMIS (Operasyonel Yönetim Bilişim Sistemi) Projesi	D
CTC (Merkezi Trafik Kontrol Projesi)	
THY Gn.Md.	
Elektronik Bilet Projesi	D
Turizm Bakanlığı	
TURİZM-NET Projesi	B
TURSAB Projesi	
Yurtdışı Bürolara Otomasyon Projesi	
Devlet Malzeme Ofisi	
Elektronik Satış Merkezi	D
Özürlüler İdaresi Başkanlığı	
Özürlülere yönelik Bilgi Erişim sistemi	B
Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü	
Sağlık Projesi	D,B

7. 7. Türkiye’de Mevcut Durum Tespiti ve Sonuçları

İnternet pazarı e-Devlete geçiş sürecinin önemli göstergelerinden biri olarak gözükmektedir. Bu nedenle Türkiye’deki mevcut durumun ölçülmesinde internet pazarının değerlendirilmesi gerekmektedir. CSFB tarafından yapılan araştırma Türkiye’nin internet pazarında 2003 yılı itibariyle hızlı bir yükseliş trendine gireceğini göstermektedir. (CSFB, Capital, 2001)

Kaynak : CSFB, The Turkish Internet Market

International Data Corporation Türkiye tarafından "Dikey Sektörlerde Bilgi İşlem Yatırım Eğilimleri 1995 – 1997" Genel eğilimler çalışması e-Devlet konusunda türkiyedeki gelişmelere önemli bir ışık tutmaktadır. Araştırma yanıt veren 164 kuruluşun % 17 sinin kamu ve seçilen finans, üretim ve hizmet sektörlerinden hizmet sektörü ağırlıklı olarak kamu kurumları belirlenmiştir. Bu raporda e-devlet çalışmalarına ışık tutmak amacıyla özellikle açık sistemler, internet ve client/server stratejileri üzerinde durulacaktır. (H.Kaynaroğlu, M.Gramos, E. Başoğlu, Eylül, 1996)

Araştırmaya yanıt veren işletmeler arasında internet hakkında kesin bilgisi olmayanların oranı sadece %1.2, sadece genel fikir sahibi olanların ise %33'tür. Halihazırda internet kullanıcısı olan kuruluşların ise %66'lık bir pay aldıkları görülmüştür.

Araştırmaya yanıt veren kuruluşların içinde internet kullanıcısı olanların %5.6'sı, bu platformu ArGe çalışmalarını geliştirmek için kullanmaktadır.

İnterneti genel olarak tanıdıklarını belirten işletmelerin %18.5'i kullanmayı planlamadıklarını %22'si ise kendi organizasyonları içinde nasıl kullanacaklarından emin olmadıklarını ifade etmişlerdir. Sınırlı olarak kullanan grup içinde ise %11'i organizasyonel amaçlara dönük olarak nasıl kullanacaklarını bilmemektedirler.

Araştırmaya yanıt veren işletmelerin %85.5'inde açık sistem teknolojisi bilinmektedir. %14.5'inde ise BİM yöneticileri bu teknolojiyi tanımadıklarını ifade etmişlerdir. Açık sistem teknolojisini tanıyan kuruluşların yaklaşık %51'inde bu teknolojiyi kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak %10 luk bir kesim beklediği performansı henüz elde edemediğini söylemiştir.

Araştırmaya yanıt veren işletmelerin %86.7'sinde client/server teknolojisi bilinmektedir. %13.3'ünde ise BİM yöneticileri bu teknolojiyi tanımadıklarını ifade etmişler. Client/server teknolojisini tanıyan kuruluşların yaklaşık %32'sinde bu teknoloji halihazırda kullanılmaktadır. Ancak %5.6'lık bir kesim beklenen performansı henüz elde edemediğini belirtmiştir. Kuruluşların %48.6'sı client/server'a geçmeyi planladıklarını ifade etmişlerdir.

Bu çalışmadan yıllar itibariyle eğilimlerin incelenmesi sonunda aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır:

1995 Yılı Genel Eğilimleri

Türkiye'deki büyük ve orta boy işletme ve kuruluşların, 1995 yılı bilgi işlem yatırım hedefleri öncelikli tercih olarak incelendiğinde, bu kuruluşların %38.6'sının "yeni donanım ve yazılım teknolojilerine geçiş" üzerinde durdukları görülmüştür. "İş akışı ile bilgi işlem altyapısını uyumlu hale getirmek" yanıtların %31.3'ünde öncelikli hedef olarak gösterilmiştir. "Teknolojik altyapı entegrasyonu", araştırmaya yanıt veren kuruluşların %26.5'i tarafından ana hedef olarak benimsenmiştir. "Bilgi işlem kullanım maliyetlerini düşürmek" seçeneği, ana hedef olarak kuruluşların %3.6'sı tarafından benimsenmiştir.

1996 Yılı Genel Eğilimleri

1996 yılında en belirgin değişiklik teknolojik entegrasyonu ana hedef olarak kuruluş oranının %42.6'ya yükselmiş olmasıdır. Araştırmaya yanıt veren kuruluşların %27.9'u yeni donanım ve yazılım teknolojilerine geçişi hedeflemektedirler. Yatırımcıların %25'i iş akışı ve bilgi işlem altyapısı arasında uyum sağlamayı hedeflemişlerdir. Bilgi işlem kullanım maliyetlerini düşürmek seçeneği, ana hedef olarak kuruluşların %4.4'ü tarafından benimsenmiştir.

1997 Yılı Genel Eğilimleri

1997 yılında yatırımların yine teknolojik entegrasyon (%33.3) ve yeni donanım ve yazılım teknolojileri (%33.3) etrafında odaklanacağını ifade edilmiştir. İş akışı ve teknolojik altyapının uyumunu hedefleyen işletmeler %20.5'lik bir paya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bilgi işlem kullanım maliyetlerini düşürmek seçeneği, ana hedef olarak kuruluşların %3.8'i tarafından benimsenmiştir. 1997 yılı yatırımlarını tanımlayamayan kuruluşların oranı ise %9 seviyesindedir.

Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) tarafından 1998 yılında bilgi teknolojisi kullanıcıları sektörlerinde faaliyette bulunan bir dizi kuruluşa anket uygulanmıştır. "Bilgi Teknolojisi (BT) Kullanıcı Sektörler Anketine" katılan 61 kuruluştan 30'u özel sektör, 27'si kamu sektörü kuruluşu, 4'ü ise sivil toplum kuruluşudur. (TBV, 1998)

Çalışmada uygulanan anket soru formu ile elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

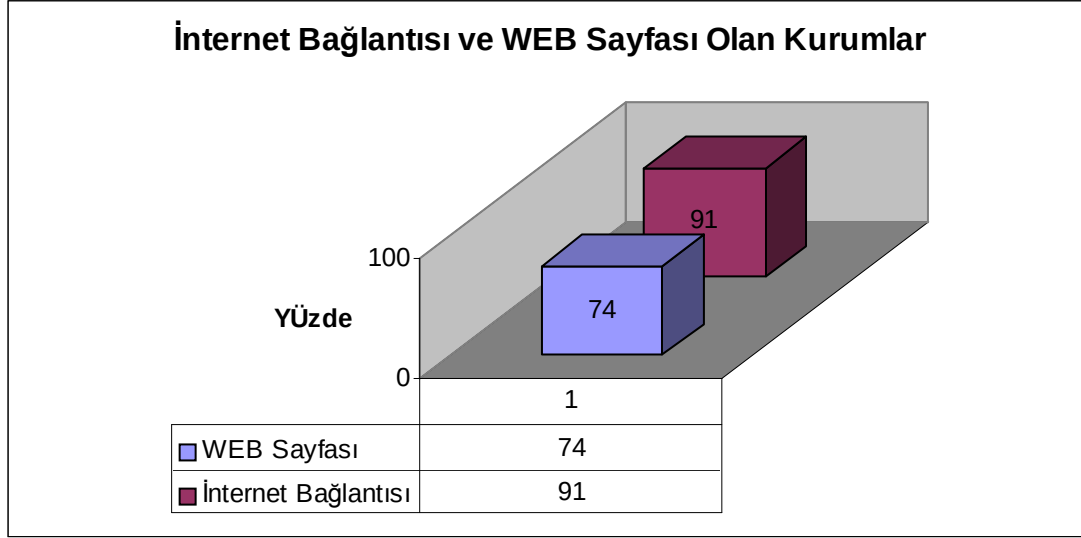
1. BT Harcamalarının Yapısı ve Verimlilik : Anketi yanıtlayan kuruluşların yaklaşık %20'si BT harcamalarının türleri arasında herhangi biri lehine artış eğilimi olmadığı saptamasını dile getirmişlerdir. Buna karşılık %50'ye yakın bölümü, sektörlerinin BT yatırımları arasında yazılım harcamalarının donanım harcamalarından daha hızlı artış kaydettiğini belirtmişlerdir. Donanım harcamalarının daha hızlı artışını belirten kuruluşların oranı ise %30'dur.
2. Yazılım Kullanım Örüntüsü: Anket uygulanan kuruluşların %75'e yakın bir bölümü, sektörlerinde yazılım kullanımının ihtiyaç analizine dayalı yazılım planlaması temelinde yapıldığını belirtmişler, geri kalanların da hemen tümü donanımla birlikte kurulan yazılımın kurum ihtiyaçlarına göre uyarlandığını ifade etmişlerdir.
3. ARGE Etkinlikleri: Anketi yanıtlayan yetkililerin %10'dan biraz fazlası sektörlerinde verimliliğin artışında belirleyici olan bilişim girdileri arasında ARGE'ye birinci sırada yer vermişlerdir.
4. Bilişim İşgücü İstihdamının Yapısı: Anket uygulanan kuruluşların hemen tamamı, kuruluşlarında ve sektörlerinde BT kullanımına geçiş istihdam edilen işgücünün bileşiminde belirgin bir değişikliğe yol açmadığını belirtmişlerdir. İstihdamın bileşiminde belirgin bir değişiklik bildirmeyen kuruluşların oranı %91.9'dur.
5. Bilişim İşgücü İstihdamındaki Kısıtlar: Hemen bütün kullanıcı sektörlerde bilişim insangücü temininde en çok güçlükle karşılaşılacak personel kesiminin yazılım uzmanları olduğu görülmüştür. Anketi yanıtlayan tüm kuruluşların %33.3'ü (çoğu kamu kuruluşu olmak üzere) yazılım uzmanlarının ücret düzeyini bu işgücü kategorisinin istihdamında bir kısıt olarak belirtmişlerdir. Buna karşılık, ücret dışı çeşitli faktörleri (tek başına ya da ücret faktörü ile birlikte) yazılım uzmanı istihdamında bir kısıt olarak belirten kuruluşların oranı %43.8 olduğu görülmüştür. Kamu kuruluşlarının hemen tamamında, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın getirdiği kısıtlamaların ve kamunun ücret standartlarının, yeterli nitelik ve nicelikte bilişim işgücü istihdamını önlediği belirtilmiştir.
6. Hizmet İçi Eğitim : Kullanıcı sektörlerde mevcut işgücüne BT becerilerinin kazandırılması amacıyla uygulanan hizmet içi eğitim çalışmalarında kurum dışı uzmanlık kuruluşlarına başvurma yönünde bir eğilimin ağırlıklı olduğu görülmüştür.

1999 yılında Başbakanlık Devlet Planlama Müsteşarlığı (DPT) ve Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (DİE) tarafından "2000 Yılı Tarih Problemi ve Bilgi Teknolojileri Anketi" yaklaşık 130 kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanmıştır. (DİE, Haber Bülteni, 1999)

Çalışmada uygulanan anket soru formu ile elde edilen bulgular aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Ankette yer alan kuruluşların yaklaşık %67'sinin faaliyetlerini, %50'nin üzerinde bir oranla bilgi teknolojilerine dayalı gerçekleştirmesi, e-Devlet e geçiş için teknolojik altyapı ve personel altyapısının iyileştirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.
2. Kurumlarda mevcut kişisel bilgisayarların işlemci türlerine göre sayısal dağılımına bakıldığında düşük konfigürasyondaki bilgisayarların yüksek oranda olması teknolojik gelişim planlarında iyileştirmelere gidilmesi gerekliliğini göstermiştir.

3. Kurumların yaklaşık %43'ünün bilgi teknolojilerine dayalı olarak diğer kurum ve kuruluşlarla iletişimde olması, İletişim altyapısında yeterli seviyeye gelinmediğini göstermektedir.
4. Sektörel olarak kurumların nitelikli BİM personeline ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir. Kurumlarda istihdam edilen bilişim personelinin mezuniyetlerine bakıldığında, uzman ve işe uygun nitelikte personel istihdamının yeterli olmadığını göstermiştir.
5. Kurumların merkez teşkilatlarının teknolojik ve personel altyapısı olarak taşra teşkilatlarına göre daha nitelikli olduğu belirlenmiştir. Taşra teşkilatlarındaki ara katmanlarda personel istihdamının yüksek olmasına rağmen ihtiyaç duyulan personel personel sayısında yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.
6. Kurumların yaklaşık %27'si uygulama geliştirme programlarını bir dış desteğe ihtiyaç duymadan kendileri geliştirirken, %73'ü dışarıdan hizmet alımına gittiklerini belirtmişlerdir.
7. Değerlendirmeye alınan kurumların %91'inde internet bağlantısının olduğu ve %74'ünde de kendilerine ait WEB sayfası bulunduğu belirlenmiştir.

Kaynak:DİE

Yukarıda verilen sonuçları da göz önünde bulundurarak Devlet sektöründe yürütülen bazı projelerin durum tesbitini ve gelişimini belirlemek bu çalışmanın temel amaçlarından biridir. Bu kapsamda yürütülen bazı kamu projelerinin gelişimi aşağıda sıralanmıştır:

Gümrük kapılarının otomasyona geçişi projesi bu yıl içerisinde tamamlanacaktır. Bu proje kapsamında oluşturulan veri ambarı ve bu ambarın gümrük kapılarıyla online iletişimi sayesinde dış ticaret işlemlerinin etkileşimli, bilgilerin de etkin ve sağlıklı paylaşımı söz konusu olacaktır.

Nüfus ve vatandaşlık İlişkileri Genel müdürlüğünün yürüttüğü Mernis projesinin yaygınlaştırılması bitirilmiş ve sistem devreye girmiş durumdadır. Projenin iletişim ağının il ve ilçe teşkilatlarıyla bütünleştirilmesi adımları devam etmektedir. Ancak projenin ikinci adımı olan yeni nüfus hüviyeti projesi henüz başlatılamamıştır.

Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Sağlık Projesi kamu emeklilerinin sağlık kurumlarıyla ilgili işlemlerinin internet üzerinden hızlı ve sorunsuz yapılmasını sağlamaktadır. Proje Emekli Sandığı'nın sağlık hizmetlerinden yaralanan 2 milyon emekliyi, Türkiye'nin genelindeki 20 bin eczaneyi, 2 bin optik kuruluşunu online olarak kuruluşun sistemine bağlıyor. Emekli Sandığı Sağlık Projesinin sitesi temelde iki fonksiyona sahiptir. Bunlardan ilki 20 bin eczanenin online olarak sistemden yararlanabilmesi, ikincisi ise emeklilerin maaş hesabından resmi formlara kadar çeşitli bilgi erişim hizmetlerinden yararlanma konularını kapsamaktadır.

Devlet Malzeme Ofisinin Elektronik Satış Merkezi projesi mal ve ürünler konusunda bilgilendirme ve alım işlemlerini hızlı ve etkin bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Devletin e-ticaret konusuna örnek uygulamalarından birini gösteren bu projenin güncellik ve bürokratik işlemler tam olarak dijital ortama aktarılamasa da bilgi erişim hizmetleri açısından oldukça yararlı olduğu görülmektedir.

Türkiye İş Kurumu nun "İstihdam ve Eğitim Projesi" ile Türkiye'deki İşgücünün etkin bir şekilde istihdamı için işgücü kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasını, sağlıklı bir işgücü piyasası oluşturulmasını ve bu konudaki bilgi iletişimini sağlamaktadır. Proje 2002 yılı itibariyle geniş bir çerçevede uygulamaya sokulmuştur. Proje sayesinde işe yerleştirme ve işgücü kapasitelerinin ortaya konması ve işsizlik gibi işlevlerin hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

8. 8. Bulgular ve Göstergeler

e-Devlet yaklaşımında elektronik işlemler ve bir noktadan sağlanabilen hizmetler, idari etkinliğin ve hizmet kalitesinin artırılmasının temel taşları olmalarına karşılık bunların uygulamalarında, kişisel bilgilerin korunması, güvenlik, elektronik imza altyapısı sağlanması, idari sürecin yeniden örgütlenmesi ve evrensel hizmetlere erişim gibi önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının internet ortamında sundukları hizmetlerin incelenmesi, elektronik devletin temelini belirlemeyi ve bu konuda alınması gereken yolları daha net bir şekilde gösterecektir. Bu kapsamda DPT'da planlama uzmanı olan sayın N. Murat İnce'nin "Elektronik Devlet" başlıklı raporunda ayrıntılı açıklanan Türk kamu yönetim sisteminin başlıca kurumlarının internet ağı uygulamaları çerçevesinde sınıflandırılması neticesinde elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Tablo sonuçları özellikle e-Devlet'e yönelik mevcut durumu ve geçişe ne kadar hazırlıklı olduğumuzu belirleyen temel göstergeler olarak kabul edilebilir (Murat İnce, DPT, 2001) .

Türkiye'de Mevcut Kamu İnternet Uygulamaları

Kodu	Sınıflandırma	Kurum Sayısı	Erişilebilen Kurumların Yüzdesi	Genel Toplamın Yüzdesi
B	Sadece bilgi vermeye yönelik olanlar	4	4,0	2,5
B,İ	Karşılıklı iletişime imkan sağlayanlar	81	74,5	51,0
B,İ,T	Elektronik belge sunabilenler	24	21,5	15,0
	Erişilebilen Kurumlar Toplamı	109	% 100	% 68,5
H	Hazırlık aşamasında olanlar	4		2,5
S	Web sayfaları sorunlu olanlar	7		4,5
Y	Web sayfası bulunmayanlar	38		24,5
	GENEL TOPLAM	158		%31,5

Kaynak: DPT, Elektronik Devlet

Tabloda yer alan sınıflandırma, oluşturulan gruplar bir önceki grubun ait olduğu sınıflandırma niteliklerine sahip olduğu anlayışına göre hazırlanmış olduğu ifade edilmektedir. Tabloya dahil edilen 158 kurumun yaklaşık olarak yüzde 75'nin web sayfasına sahip olduğu belirlenmiştir. Erişilebilen web sayfalarının yüzde 4'ünde sadece bilgi verilmekte ve elektronik posta uygulaması dahi sunulmamakta, yüzde 21,5'inde elektronik ortamda belge sunulabilmekte ve elektronik belge sunabilen 24 kurumdan yalnız 3'ünde on-line işlemler yapılabildiği belirtilmektedir.

Pazar araştırma şirketlerinden biri olan Taylor Nelson Sofres tarafından 27 ülkede gerçekleştirilen e-Devlet Araştırmasına göre, Türkiye internet üzerinden kamusal hizmetlerin kullanımında % 3 ile Endonezya ve Rusya ile birlikte sonuncu sırada yer alıyor. Araştırmaya alınan ülkeler genelinde yetişkin nüfusun %26'sı İnternet üzerinden kamusal hizmetlerden faydalanırken, Türkiye'de nüfusun % 3'ü bilgi almak veya kamusal hizmetlerden yararlanmak amacıyla internet üzerinden devlete ait siteleri ziyaret ettiği ortaya çıkıyor (W. Mellor, V Parr, M Hood, Kasım, 2001).

e-Devlet Kullanımı

Yüksek	Orta	Düşük
Norveç (%53)	Estonya (%25)	İngiltere (%11)
Danimarka (%47)	Hindistan (%22)	Malezya (%11)
Kanada (%46)	Fransa (%18)	Letonya (%8)
Finlandiya (%45)	Macaristan (%18)	Slovakya (%8)
ABD (34)	İspanya (%17)	Litfanya (%5)
Hong Kong (%31)	Çek Cum. (%17)	Polonya (%5)
Avustralya (%31)	Almanya (%17)	Rusya (%3)
Hollanda (%31)	Kore (%17)	Türkiye (%3)
Tayvan (%26)	Japonya (%16)	Endonezya (%3)

Kaynak: Taylor Nelson Sofres

Pazar Araştırma şirketinin Türkiye raporunda bazı çarpıcı sonuçlar ifade edilmiştir:

- %3 olarak ifade edilen e-devlet kullanımının %2'sinin bilgi arama, %1'ini de yükleme işlemlerinin olduğu belirtilmiştir.
- Online Devlet sitelerinin kullanımı 25-54 yaş aralığındaki insanlar arasında dağıldığı ifade edilmiştir. Bilgi aramak için e-Devlet kullananların %59'u 25 yaşından küçüklerden, %20'si 25-34 yaş, %12'si de 35-44 yaş grubundaki insanlardan oluştuğu söylenmektedir.
- Türkiye'deki internet kullanıcıları 2000 yılında toplam nüfusun %18'ini kapsarken, bu rakam 2001 yılında %16'ya gerilediği belirtilmiştir.
- Türkiye'de yaşıyan insanların %21'i devlete internet aracılığıyla kişisel bilgi aktarımını emniyetli bulurken, %49'u emniyetsiz bulmuştur.
- Bilgi aktaranların %66'sı internetin emniyetsiz olduğuna inandıklarını belirtmişler.

e-Devlete ve e-bireye geçiş için dönüşüm sürecini destekleyen öneriler (Havelsan, 2001) belirli başlıklar altında toplanmıştır:

- Siyasi Kararlılık
- Etkin Sosyal Politikalar
- Teşvik ve Finansman
- Hukuksal Düzenlemeler
- Göstergelerin Belirlenmesi ve İzlenmesi
- Toplumsal İhtiyaçların Göz Önünde Tutulması

Yukarıda belirtilen göstergelerin belirlenmesi ve izlenmesi e-Devlet'e geçiş için kaçınılmaz olarak görülmektedir. Bu göstergeler iki ana başlık altında toplanmaktadır:

Bilgisayar, İletişim ve Enformasyon Teknolojilerinin Kullanım Göstergeleri:

- Bilgisayar ve iletişim araçlarını kullanıcılarının coğrafi dağılımı
- Bilgisayar ve iletişim araçları kullanıcıları demografik analizi
- Bilgisayar altyapısı Demografik analiz
- Enformasyon altyapısı demografik analiz
- İnternet kullanımı demografik analiz
- Toplumsal altyapı demografik analiz
- Bilgisayar ve iletişim araçları kullanımı sosyolojik analizi
- Bilgisayar ve iletişim araçlarını kullanımı davranışsal analiz
- Bilşim donanım pazarının gelişimi
- Bilişim hizmet pazarının gelişimi
- Yazılım pazarının gelişimi

Temel Göstergeler:

- Ekonomik Göstergeler
- Yaşam kalitesi Göstergeleri
- Bilim ve teknoloji alanındaki Göstergeler

- • Ticaret hacmi Göstergeleri
- • Türkiye'nin Gelişme endeksleri, seviyeleri
- • Hizmet hacmi göstergeleri

İhtiyaca göre yukarıdaki göstergelere yenileri eklenmelidir.

9. 9. Sonuç ve Öneriler

Bilgi Teknolojileri genel yatırım eğilimleri elektronik bilgi paylaşımı ve sunumunda önemli bir gösterge olduğu kabul edilebilir. Bu eğilimlerin doğru zamanda, doğru yerde ve geliştirilebilir olması önemlidir. 1995 ve 1997 yılları arasında bilgi işlem yatırım eğilimlerine bakıldığında yeni teknolojilere geçişin ve teknolojik entegrasyonun iş akışı ve altyapı uyumundan daha öncelikli olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ancak 2000 li yıllarda bu eğilimlerin bilgi teknolojilerinin başlangıç adımlarının yerine getirilmesi sebebiyle iş akışı ve altyapı uyumu yönüne kayabileceği düşünülmektedir. Genel eğilimler aşağıdaki tabloda yıllar itibarıyla gösterilmektedir:

Yıllara Göre Genel Eğilimler

	1995 yılı	1996 yılı	1997 yılı
Yeni teknolojilere geçiş	%38.6	%27.9	%33.3
Teknolojik Entegrasyon	%26.5	%42.6	%33.3
İş Akışı ve Altyapı uyumu	%31.3	%25	%20.5
Maliyet Kontrolü	%3.6	%4.4	%3.8

Kaynak:International Data Corporation Türkiye

İnternet bağlantısı veya kullanıcısı olma eğilimi kurum ve kuruluşlar için önemli bir E-Devlet göstergesi olduğu açıktır.

Kurum ve kuruluşlar bazında bakıldığında 1995 ve 1996 yıllarında % 66 civarında olan internet kullanıcılığı 1999 ve 2000 yıllarında % 90 ların üzerine çıktığı görülmektedir. Ancak Toplumun internet üzerinden erişim kriteri olarak hane bazında internet kullanıcılığı 2000 yılı itibarıyla % 7 civarında olduğu görülmektedir.Bu durum toplum beklentilerine cevap verebilecek ve düşük maliyetli internet hizmetlerini sunan platformlarını bir an önce oluşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca toplumun internet hizmetlerden düşük oranda yararlanmasının önemli sebepleri arasında internet kültürünün, eğitiminin, güvenin ve ekonomik yeterliliğin yetersiz seviyede olması söylenebilir.

1996 yıllarından günümüze kadar bilgi teknolojileri alanında nitelikli işgücü açının bulunduğu ve bu açığın yıllar itibarıyla yükseldiği görülmüştür. Yapılan anket çalışmaları, özellikle devlet sektöründeki ücret düzeyi bu tür istihdamlar için bir kısıt olduğunu göstermiştir.

Kurumlar arası bilgi alışverişinde iletişim altyapısının yeterli seviyede olmadığı ve bunun iyileştirilmesinin gerekliliği de anket sonuçlarında öngörülmüştür.

İnternet teknolojileri dayanan e-Devlet için gerekli olan öncelikli projelerin bitirilmesi diğer yürütülecek projelerde önemli derecede girdi teşkil edecektir. Bu kapsamda aşağıda belirtildiği gibi öncelikli devlet projelerinin tamamlanması ve ortak bileşenlerinin tespit edilmesi gerekmektedir:

1. Nüfus ve Vatandaşlık Bilgi Sistemi
2. Maliye Bakanlığı Bilgi Sistemi
3. Adalet Bakanlığı Bilgi Sistemi
4. Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
5. Sağlık Bilgi Sistemi
6. Eğitim Bilgi Sistemi
7. Sosyal Güvenlik Bilgi Sistemi

Ayrıca e-Devlet yönetim modeline geçiş için kurumların aşamalı olarak belirli değişimleri geçirmesi ve zaman içinde bu değişimleri fonksiyonları içine alması gerekmektedir:

- • Stratejilerde değişim
- • İş kùltüründe değişim
- • Teknolojide değişim
- • İş süreçlerinde değişim
- • Organizasyon yapısında değişim

KamuNet Teknik Kurulu tarafından e-Devlet'e geçiş eylem planı, e-Kurum klavuzu, sektör ve hizmetleri kapsayan e-Devlet içeriği başlıkları altında e-Devlet'e geçiş çalışmaları yürütölmektedir. Bu çalışmalar kapsamında kurum ve kuruluşlara önemli görevler düşeceği aşıkardır.

Bu çalışmada hazırlanan "e-Devlet: Türkiye'deki Gelişmelerin tespiti" anketinin bir an önce gerçekleştirilmesiyle mevcut durumu ve gelişim adımlarını güncel boyutta görebilmek mümkün olabilecektir. Bu anlamda geleceğe yönelikte daha sağlıklı planlama yapmaya imkan verecektir. Başlatılan ve başlatılacak olan projelerin sıklıkla izlenmesi, etüt edilmesi, ve modelinin oluşturulması, yerinde ve zamanında önlemlerin alınmasını ve ihtiyaçların sağlıklı bir şekilde giderilmesini sağlayacaktır.Yakın gelecekte bu projelerin bütünleştirilmesi ve etkileşimli normlara getirilmesi e-Devlete geçiş sürecini hızlandıracak, etkin ve kaliteli bilgi tabanlı yapıyı gerçekleştirebilecektir.

Referanslar

CSFB	"E-Business Dönüşümü", Capital, Ekim, 2001
DİE	"2000 Yılı Tarih Problemi ve Bilgi Teknolojileri Anketi Sonuçları", DİE Haber Bülteni, 1999
e-Avrupa+	"Avrupa'da Bilgi Toplumunun oluşturulması için ortak girişim", Eylem Planı, sayfa 22-23, Haziran, 2001 (http://bilten.metu.edu.tr/eAvrupa+)
gov.tr	"eAvrupa yolunda çevrimiçi kamu hizmetleri", sayfa 3, IBM Türk e-Devlet çözümleri bülteni, 2001
Havelsan	"Bilgi Toplumu Yolunda- Bilgi Çağında, bilgi çığı İçin kartopu etkisi", Havelsan, Aralık, 2001
İnce M.	"Elektronik Devlet-Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkanlar", Devlet Planlama Teşkilatı, Mayıs, 2001
Kaynaroğlu H.	"Dikey Sektörlerde Bilgi İşlem Yatırım Eğilimleri 1995-1997", Internatinal Data Corporation Türkiye, Eylül, 1996
Mellor W.	"eDevlet Technologies", Uluslararası rapor, Kasım, 2001 (http://www.edevlet.net)
Özger O.	"e-Devlet ile Türkiye'nin Geleceęi", sayfa 2-3, gov.tr, IBM Türk e-Devlet Çözümleri Bülteni, 2001
Slywotzsky A.	"Doğru Strateji Kazandıracak", sayfa 10, Digital Capital, Temmuz, 2001
TBD Kamu-BİB	"e-Devlet Servisleri" TBD Kamu-BİB Çalışma grubu raporu, Mayıs, 2001
TBV	"Türkiye Bilişim Stratejileri-Genel Denge Modeli Araştırması", Türkiye Bilişim Vakfı, 1998

Tübitak-Bilten

"Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım
Araştırması-2000", Bilgi teknolojileri ve Elektronik
Araştırma Enstitüsü, Ocak, 2001